

En el Pueblo de San Martín de Porres ya los nueve días del mes de Julio de mil ochocientos treinta y siete los infrascriptos Alcalde Contador y Secretarios de dicho Pueblo.

Certificamos que en este día recibimos la Cédula Real de Madrid del veinte y cuatro Junio último en la cual ordena la Real Cédula de las Cortes de Cádiz, decretada y sancionada por las Cortes y aceptada por el Sr. D. Fernando VII Rey Gobernador en nombre de su Real Magestad el Sr. D. Manuel Aguado (D. D.) cuya recepción para que conste firmamos insertando la mandada por el Sr. D. José Ayerza Alcalde de San Martín de Porres primer inserto en el Boletín oficial número ochenta del presente del quince.

El Abogado 1.º cont.
Juan P. Ripas
El Abogado 2.º
Juan P. Ripas
El Abogado 3.º
Juan P. Ripas
El Alcalde 2.º
Pedro Juan Ricca
U. N. 2.º
Juan P. Ripas
El Abogado 3.º por su cargo

El problema de cada día

El Sr. D. Juan P. Ripas
Secretario de San Martín de Porres
Sr. Tomás Borrull delabrador de San Martín de Porres

Objectius generals dels materials didàctics

Objectius	Dossier	Objectiu general	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Objectiu 1	Perseguint microbis	Comprendre que la història es construeix mitjançant fonts primàries	Reconèixer que cada document conté informació sobre un fet concret.	Aprendre a extraure informació de documents diversos i que aquesta informació no és igualment rellevant.	Aprendre a ordenar i classificar la informació proporcionada per les diverses fonts documentals, atenent a la finalitat de reconstruir algun aspecte del passat.
Objectiu 2	Els problemes de cada dia	Adquisició i avaluació d'informació històrica a partir de les fonts documentals.	Adquirir informació a partir d'una font històrica seleccionada prèviament.		
	Guirigay 69	Adquisició i avaluació d'informació històrica a partir de les fonts documentals.	Adquirir informació a partir d'una font històrica seleccionada prèviament.	Adquirir informació a partir d'una font gràfica de la història.	Adquirir informació d'una font gràfica i contextualitzar-la en el seu moment històric.
	A favor de qui estaven?	Adquisició i avaluació d'informació històrica a partir de les fonts documentals.	Adquirir informació a partir d'una font històrica seleccionada prèviament.	Adquirir informació històrica a partir de fonts diverses que contenen més informació de la que es necessita per a realitzar una tasca específica i seleccionar tipus de fonts que podrien ser útils per a proporcionar informació en una investigació històrica.	Demostrar una consciència creixent del caràcter de les fonts i llurs diversos usos i limitacions, les circumstàncies que varen conduir a la seva creació i si es poden emprar dades que siguin millors.
Objectiu 3	Els estranys motius del senyor Saladrigas	Comprendre que la recerca històrica es basa en la formulació d'hipòtesis sobre els fets.	Ordenar les fonts amb la finalitat d'obtenir una conclusió provisional lògica. A l'hora d'explicar problemes històrics, situar alguns fets, causes i conseqüències en un ordre lògic d'importància.	Comprendre que per examinar els fets poden ser necessàries diverses hipòtesis de treball.	Intentar contextualitzar amb els fets històrics de cada moment, una hipòtesi concreta.
Objectiu 4	Perseguint microbis	Comprendre que el procés històric està subjecte a canvis constants que només poden ser estudiats mitjançant la comparació.	Establir comparacions entre l'abans i el després.	Verificar i jerarquitzar els canvis ocorreguts en un espai temporal.	Aprendre que hi ha elements més resistents al canvi que d'altres, i que en les nostres societats, moltes de les nostres certeses i creences també estan destinades a canviar
Objectiu 5	Entrem en una fàbrica del segle XIX	Ser conscient que per treballar els documents del passat cal aprendre un sistema de classificació i anàlisi de tot tipus de fonts.	Aprendre a classificar fonts gràfiques en funció de les seves informacions.	Aprendre a classificar fonts gràfiques i textuals entenent que cada font pot proporcionar, simultàniament, moltes informacions de naturalesa variada.	Aprendre a relacionar diverses informacions d'un conjunt de fonts variades.

Els problemes de cada dia

Contingut del dossier

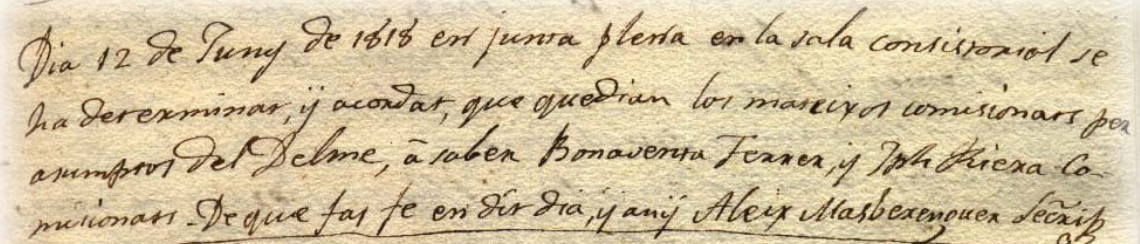
El dossier està format per diverses pàgines dels llibres d'actes del Comú o Ajuntament de Sant Martí corresponents als anys compresos entre 1818 i 1837. Per tant, podríem dir que es tracta de documents primaris pertanyents a un ajuntament de l'Antic Règim des del període de post-guerra napoleònica i l'inici del període constitucional.

La característica d'aquesta documentació és que és lacònica, repetitiva, mal escrita i amb moltes abreviatures. Té l'avantatge que és directa i no hi ha lloc a cap tipus de retòrica.

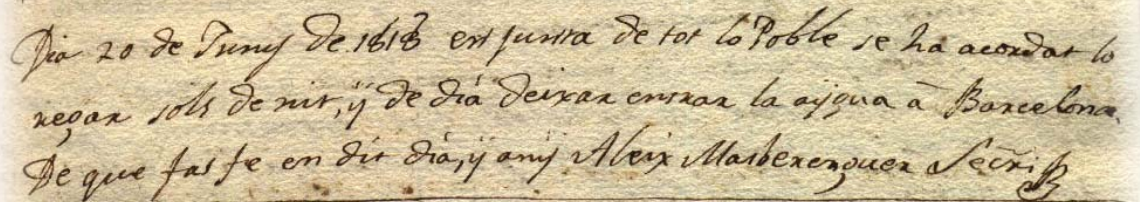
La temàtica que tracta és la que podríem trobar en qualsevol nucli rural petit durant l'Antic Règim, és a dir, els problemes provocats per les sequeres, com afrontar les imposicions de l'administració superior, com fer front a les lleves de tropes, com combatre les grans epidèmies, l'aïllament i el retard en què es coneixen les notícies, etc. (s'adjunta una relació de tota la documentació).

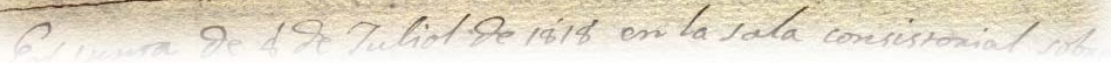
Handwritten signature of Juan Picares, likely a member of the town council, in cursive script.

Handwritten document entry from July 12, 1818, in cursive script. The text reads: "Dia 12 de Juny de 1818 en junta plena en la sala consistorial se ha d'examinar, y acordat, que quedian los marçijos comisionars per arripors del Delme, a saber Bonaventura Ferrer, y Mth. Piexa Comisionars. De que fas fe en dir dia, y any Aleix Masbenquer Secñif".

Handwritten document entry from July 20, 1818, in cursive script. The text reads: "Dia 20 de Juny de 1818 en junta de tot lo Poble se ha acordat lo regar sols de nit, y de dia deixar entrar la aigua a Barcelona. De que fas fe en dir dia, y any Aleix Masbenquer Secñif".

Handwritten document entry from July 4, 1818, in cursive script. The text reads: "En junta de 4 de Juliol de 1818 en la sala consistorial sobe".

Objectius del dossier

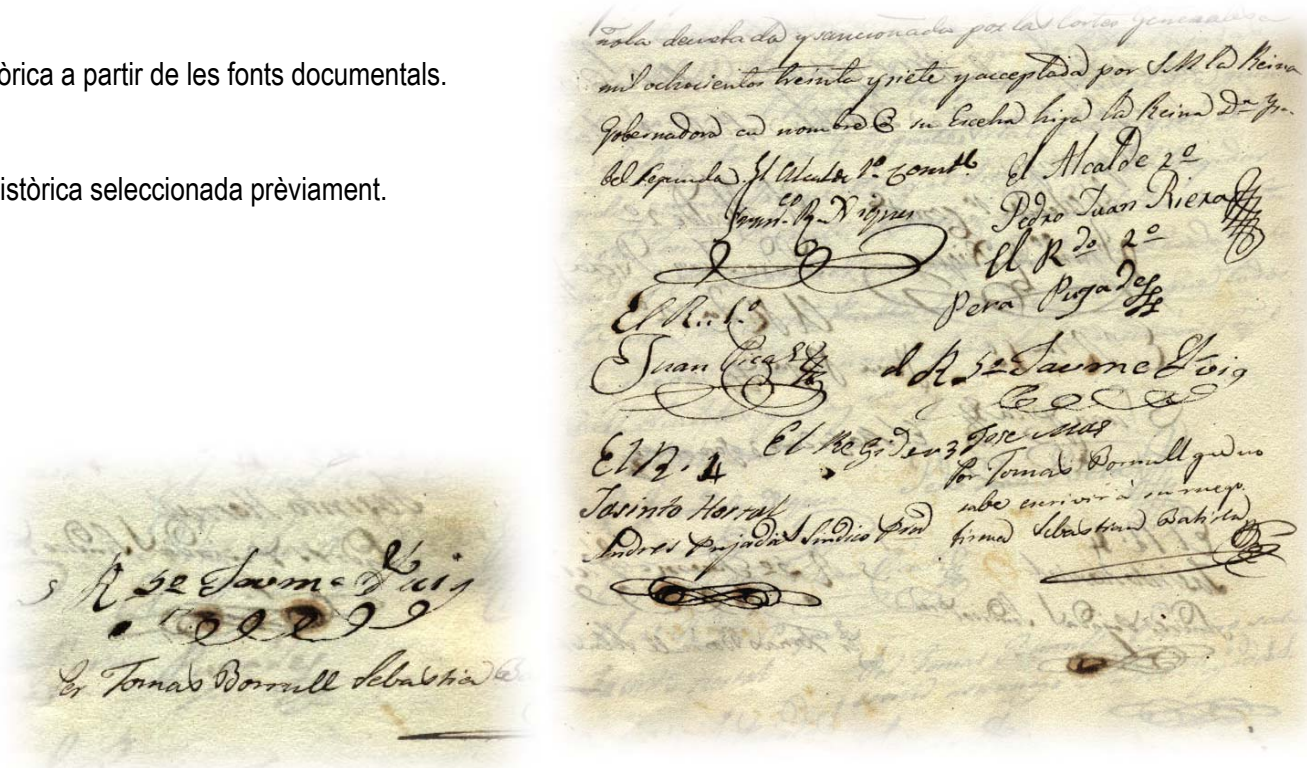
Amb el treball de la documentació d'aquest dossier només es pretén un únic objectiu: adquirir informació a partir d'una font històrica prèviament seleccionada. És a dir, veure què ens diu i en conseqüències imaginar-nos com es desenvolupava la vida quotidiana. Al mateix temps, l'estudiant s'assabenta de les característiques fonamentals de l'Antic Règim, on els problemes s'afrontaven de forma col·lectiva com correspon a l'organització primària de les comunitats camperoles, des de la sembra passant per la collita i arribant a les grans epidèmies o al servei militar.

Objectiu general 2

Adquisició i avaluació d'informació històrica a partir de les fonts documentals.

Nivell 1

Adquirir informació a partir d'una font històrica seleccionada prèviament.

Suggeriments de treball pel professorat

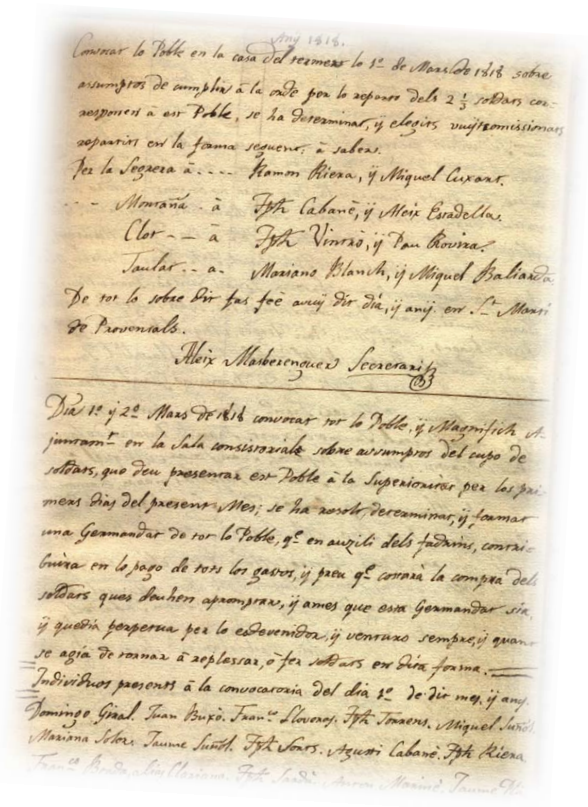
El dossier és un recull fragmentari d'actes del consell municipal corresponents a l'any 1818 i l'any 1837.

Pautes concretes de treball

El professor repartirà els documents entre els alumnes. Tot seguit es procedirà a la lectura i transcripció dels fragments que corresponguin a cada grup. Si hi ha alguna paraula abreujada cal que el primer grup que en descobreixi el significat el comuniqui a tots els altres. Per exemple, *Jph* vol dir Josep, *Fco* vol dir Francisco, etc. En cas de dubte, s'ha d'escriure un interrogant al costat de la paraula. El professorat trobarà una proposta de transcripció en el dossier.

La transcripció dels documents és una tasca feixuga si es fa sol. Per aquest motiu, és convenient que la transcripció es realitzi en petits grups, com una mena d'exercici de mots encreuats. En el cas que resulti molt difícil es pot adjuntar la transcripció dels documents un cop repartits tot procurant que els alumnes comparin l'original amb la transcripció.

Els llibres d'actes són sempre un registre oficial en els quals s'hi anota els acords més importants a què s'ha arribat. En la documentació presentada hi ha diversos temes a abordar: en primer lloc, el propi **funcionament del Comú o Ajuntament** que es reuneix sense cap periodicitat fixada, i només ho fa quan hi ha algun problema a tractar. En la documentació, s'esmenta al principi, que s'ha convocat "lo poble" o la "junta de tot lo poble", mentre que l'any 1837 s'esmenta "el magnífico ayuntamiento". És a dir, ens trobem en els inicis de l'administració local de caire liberal.

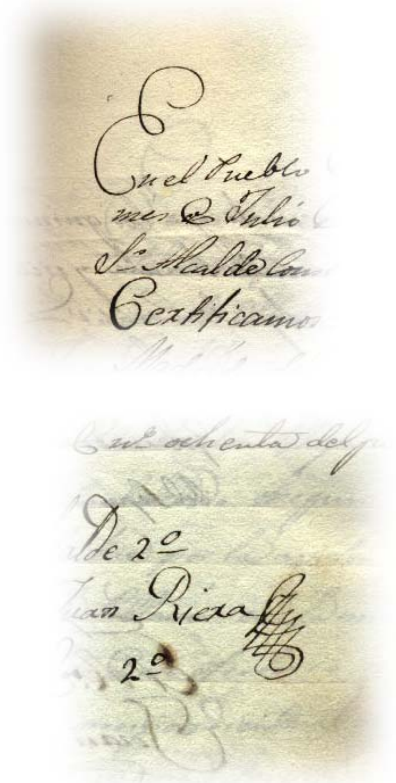
Pautes concretes de treball

Un dels aspectes a destacar pel que fa al funcionament del Comú és que tots els encapçalaments que porten data demostren la irregularitat de les reunions (dies 1 i 2 de març de 1818, 12 de maig de 1818, 12 de juny de 1818, 20 de juny de 1818, 8 de juliol de 1818, 13 d'agost de 1818, 20 d'agost de 1818, 9 desembre 1818, 10 desembre de 1818, etc.).

Per altra banda, l'alumnat s'ha de fixar en l'encapçalament dels documents on es repeteix sovint “convocat lo poble”, “la junta plena”, “el pueblo de San Martí de Provensals”, “reunido en la sala capitular del pueblo de San Martí de Provensals”, etc. En aquests encapçalaments destaca, per una banda, el canvi idiomàtic que es dona en les actes dels darrers anys, i sobretot, el to que tenen els documents primers i que ens mostren autèntiques assemblees populars, mentre que, més endavant, som davant d'ajuntaments constitucionals.

Arribats a aquest punt, caldrà preguntar-se pels motius d'aquests canvis i, per tant, si el professorat ho vol es poden llençar algunes hipòtesis al respecte. Per exemple, respon la castellanització a l'existència d'una xarxa escolar que ja ensenya en castellà? Per tal de respondre a aquesta hipòtesi s'hauria d'investigar quan es va estendre l'obligació de parlar en castellà a les escoles. O bé podríem plantejar si la castellanització respon a una pretesa “modernització” de l'Estat que entén la centralització com a sinònim d'eficàcia.

El tema que es tracta en primer lloc és el del **servei militar** ja que al poble li toca pagar a l'exèrcit 2 soldats i un terç. El mecanisme per resoldre-ho és fer una comissió que proposa fer una “germandat de tot lo poble” per acudir en auxili del fadrins. És a dir, les despeses de compra d'armes, uniformes i soldats s'afronten col·lectivament. Gràcies a aquesta acta de 1 i 2 de març de 1818 sabem el nombre de famílies (unes 80) que formaven l'esmentada germandat i que, segurament, eren les que podien estar afectades pel fet de tenir fadrins. Es tracta, doncs, d'una resposta col·lectiva a un problema comú que era el lliurament de soldats. D'aquesta manera, Sant Martí de Provençals pagava l'equivalent als 2 soldats i un terç al que estaven obligats, i els nois quedaven deslliurats de servir al rei.

Pautes concretes de treball

El professorat plantejarà, en primer lloc, el tema de **servei militar**. Caldrà que informi els alumnes de les diverses vicissituds per les quals ha passat aquest servei. En les societats anteriors, segle XVI a XVIII, era normal el reclutament de mercenaris, és a dir, gent de tota mena que rebien una “soldada” o salari a canvi de prendre les armes. En el segle XVIII, comença a establir-se el sistema de “cupos”, és a dir, d’assignar a cada poble un nombre determinat de soldats. Aquest és el sistema dominant en els anys del document. Les qüestions que ens plantejem aquí és com les comunitats rurals reclutaven els soldats, com decidien qui hi havia d’anar, com pagaven les despeses, etc.

Per tal de respondre a tal qüestió, caldrà llegir atentament les actes municipals dels dies 1 i 2 de març de 1818 (transcrites en la pàgina següent) i plantejar-se les següents qüestions:

A qui convoquen a aquesta reunió?

De quina manera pensen afrontar el problema?

En tenen prou amb una reunió?

...ar lo Poble en la Sala Consistorial en presencia del Sr. Batlle
...es individuos del Ayuntamiento auy dia 12 de Maio de 1818
...assumptos de reparar la aygua al qui toquia, y ho necessitaria, la
...per per lo reparo del xeco de las terras que secan ab la aygua
...rech Condal, a Ramon Riera, y a Juan Saguer.
...que far fe en dit dia, y any. Aleix Marberenguer Secretari

Actes dies 1 i 2 de març

Dia 1º y 2º Mars de 1818 convocat tot lo Poble y Magnifich Ajuntament en la Sala consistorial sobre assumptos del cupo de soldats, que deu presentar lo Poble à la Superioritat per los primers dias del present Mes; se ha resolt determinar, y formar una Germandat de tot lo Poble, que en auxili dels fadrins, contribuira en lo pago de tots los gastos y preu que constarà la compra dels soldats ques deuen apromptar, y ames que esta Germandat sia, y queda perpetua per lo esdevenidor, y (?) sempre, y quant se agia de tornar à replessar o fer soldats en dita forma. = Individuos presents á la convocatoria del dia 1º de dit mes y anys = Domingo Giral. Juan Buxó. Francisco Lloveras. Josep Torrens. Miquel Suñol. Mariana Soler. Jaume Suñol. Josep Sorts. Agustí Cabarré. Josep Riera. Francisco Boada, alias Clariana. Josep Sardà. Anton Marimé. Jaume Pla. Francisco Gast. Josep Bonet. Josefa Sardà. Gertrudis Oliva. Ramon Planas. Josep Guell. Pau Rovira. Ramon Angli. Josep Campi. Francisco Ustrell (?). Felip Cortés. Andreu Alzina. Domingo Badalà. Estos tots convingueren à tot lo ques resolgués à la Convocatoria del dia següent.

= Individuos presents à la Convocatoria del dia 2º de dit mes y any, Juan Buxó, Josep Borrás, Bonaventura Calvet, Martí Calvet. Jordi Roure, sastre. Pau Basté. Joan Carulà. Pere Serra no consentit, Isidro Torras, sastre. Juan Oliva. Josep Guell. Juan Ramolins. Juan Palou. Valeri Noguera. Josep Boix. Josep Malla. Josep Serra. Josep Munteys. Martí Lloveras. Miquel Clot. Josep Pujol. Josep Icar. Andreu Olle. Domingo Puigvert. Ramon Latorra. Ignasi Vintró. Juan Mauri. Ballaria (?) Mauri. Francisco Pompido. Thomàs Pla. Juan Puiggali. Juan Picó. Pere Fabregas. Magi Màs. Pau Vergés. Miquel Baliarda. Josep (?). Francisco Ballonesta. Rafel Vidal. Anton Llavallol. Jaume Suñol. Pere Comas ven bi. Josep Taixidó. Domingo Giral. Mariano Pla. Anton Urtal. Jaume Cuxart. Francesc Pujadas de las Torras. Pau Mariné. Manuel Pujadas. Juan (?), Miquel Olivé, Pau Calvet. Gil Comas. Francesc Pujades menor. Ramon Planas. Joan Bellfort. Felip Cortés. Juan Sagarés (?), Maria Vintro. Pere Martí. Pere Lleó. Josep Cabané. Mariano Blanch. Thomas Corvera. Josep Vintró. Aleix Estadella. Josep Vintró menor. Josep Sardà. Francisco Pujol. Josep Bot. Manuel Mariné. Juan Mariné. Juan Viñallonga Sastre, Juan Sabadell.

De tot lo predit fa (?) fe en dit mes, dia y any, esto es al 2 mars de 1818.

(?) á vot de Poble per paraula dels pares dels fills = als 10 mars de 1818 quedaren elegits = Comissionats per lo reparto (?) dels Fadrins contribuyents al pago dels soldats del sobre dit any à saber:

<i>Per la Montaña à</i>	<i>Miquel Cabané y Esteve Suñol</i>
<i>Per la Segrera à</i>	<i>Francisco Boada Clariana y Pere Giral</i>
<i>Per el Clot à</i>	<i>Francisco Rovira i Martí Calvet de la torna (?)</i>
<i>Per el Taulat à</i>	<i>Juan Pla y Anton Gasch</i>

De tot lo sobre dit faig(?) fe en dit dia, mes y any

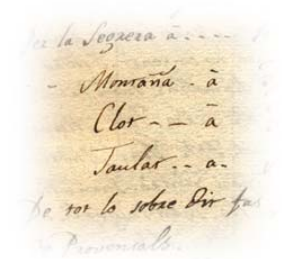
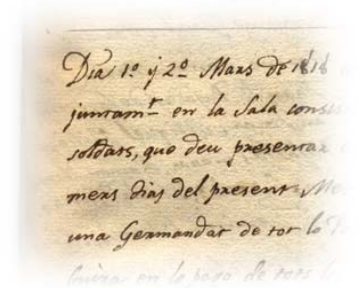
El tema que es treballa en segon lloc és el de l'**aigua**. El problema es planteja al mes de maig i fa referència a la necessitat de fer comissions per repartir-se l'aigua del rec. Devia ser un any de sequera i la població acusava la manca d'aigua. Per aquest motiu van haver de regular l'ús de l'aigua. Val a dir que aquesta aigua era necessària no només per a l'agricultura sinó també pels prats d'indianes, que l'empraven per blanquejar i estampar la roba. Per altra banda, es tracta de l'aigua de l'anomenat "rec comtal" que anava a Barcelona. Com que no es podia tallar, els pagesos acorden regar de nit.

El tercer tema destacat és el de la limitació del **número de caps de bestiar** que hi ha al poble. La presència d'animals causa problemes no tant de pudor com d'esgotament de pastures de les terres dels propietaris. Per aquest motiu, hi ha un conflicte entre els propietaris rics i els pagesos pobres, els quals adquireixen cada vegada més animals que porten a pasturar pel terme en detriment dels suposats drets dels amos. Per tant, es tracta d'un conflicte de propietat.

El quart tema tractat és el del **restabliment del règim constitucional**. Ultra l'interès que pugui tenir el tema, nosaltres ens fixem aquí que la Gaceta de Madrid impresa el dia 24 de juny es rep a Sant Martí el dia 9 de juliol, és a dir, mig mes més tard. Tenint present que Sant Martí estava a tocar de Barcelona, es va evident la dificultat de comunicació durant l'Antic Règim.

Finalment, hi ha un cinquè tema a tractar que és el de l'**epidèmia de febres** que assota la població. Els regidors de Sant Martí discuteixen sobre les causes i la virulència de l'epidèmia de l'any 1837 que causa estralls amb resultat d'alguns morts entre la població. En el text també s'esmenta que en ocasions anteriors no hi havia recaigudes, i ara sí que se'n produeixen. La causa fonamental que s'esmenta és les nombroses sèquia i aigües estancades. Afirment que fa quatre anys que les aigües no es netegen i per això les febres d'aquest any són tan violentes. A més, s'esmenta que hi ha hagut sequera i que, per tant, l'aigua de la pluja "no ha netejat".

Per a treballar aquest dossier, suggerim escollir un tema dels proposats, distribuir els alumnes per a treballar cadascun dels temes, realitzar la **lectura acurada** de les fonts corresponents i, tot seguit, intentar **proposar explicacions lògiques** que completin la informació que manca. Per exemple, el total assignat de soldats al poble de Sant Martí és dos i un terç. És evident que no es refereixen a "un tros" de soldat, sinó al valor monetari corresponent. Per tant, el que es demana al poble, de fet, és un tribut per al manteniment de soldats. Si el poble no pot satisfer l'import, tres fadrins hauran d'anar a l'exèrcit. Un cop treballats els altres temes, es poden posar en comú.

Relació de la documentació del dossier «Els problemes de cada dia».

1. Acta del dia 1 de març del **1818** referida al repartiment de soldats.
2. Acta del dia 1 i 2 de març de **1818** referida al repartiment de soldats.
3. Acta del 10 de març de **1818** referida al repartiment de soldats.
4. Acta del 12 de maig de **1818** referida al control de l'aigua.
5. Acta del 12 de maig de **1818** referida al control de l'aigua.
6. Acta del 12 de juny de **1818** per tractar assumptes del delme.
7. Acta del 20 de juny de **1818** referida al control de l'aigua.
8. Acta del 8 de juliol de **1818** referida al control de l'aigua.
9. Acta de 13 d'agost de **1818** referida al control de l'aigua.
10. Acta del 20 d'agost del **1818** referida al control de l'aigua.
11. Acta del 9 de desembre del **1818** referida al control del bestiar.
12. Acta del 10 de desembre del **1818** referida al control de bestiar.
13. Acta del 9 de juliol de **1837** referida a la recepció de la Gaceta de Madrid on hi ha la constitució de la Monarquia espanyola.
14. Acta del 15 de juliol de **1837** referida a la proclamació de la constitució de la Monarquia.
15. Acta del 16 de juliol de **1837** referida al jurament de la Constitució.
16. Acta del 5 de desembre de **1837** referida a l'epidèmia de febres grogues.

